

ODDÍL 6. PSYCHOLOGIE

§6.1 ХРИСТИЯНСЬКА ТЕРАПІЯ ДУШІ: ФУНДАМЕНТАЛЬНІСТЬ ЗАВДАНЬ І РЕЗУЛЬТАТІВ (Савчин М.В., Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка)

Вступ. Негативні наслідки війни для ментального здоров'я різних категорій населення вимагає пошуку ефективних засобів терапії, в т.ч. самотерапії, групової та взаємотерапії. Одним із шляхів вирішення цього завдання є християнська терапія душі [1; 2]. Запропонований метод дозволяє долати обмеження сучасної психотерапії, бо в ньому актуалізується додатковий фундаментальний ресурс, зокрема, духовна складова внутрішнього світу особистості, коли терапевт працює з природними, надприродними (Божими) процесами виздоровлення психіки та особистості людини. Християнські терапевти, використовують ресурси духовного потенціалу людини, спрямовують свою діяльність на розвиток духовних здатностей особистості, насамперед, здатності любити, сильнішому співчутті до інших людей та любові до себе, любові до Бога, надії на спасіння. Вважається, що для здорового внутрішнього світу душі та здорового стилю життя людини визначальнішим є її зв'язок з Богом, а не зв'язок з власними потребами, інстинктами та іншими людьми. Звичайно, християнська терапія душі використовує досягнення сучасної психотерапії, зокрема її уявлення про хворобу, травму та методи роботи з клієнтом, відомості нейронауки. І цей напрям терапії має свої обмеження, наприклад, у ситуації різноманітних неврологічних захворювань, глибокої патології клієнта, що вимагає втручання фахівців і сфери медицини.

MODERNÍ ASPEKTY VĚDY

Svazek LVI mezinárodní kolektivní monografie

Виклад основного матеріалу. Християнські психотерапевти виходять з постулату, що Бог використовує світ і Своє Слово, щоб закласти автентичну основу для духовного перетворення людини через слухання Його голосу і підкорення Йому в даний момент. Тоді людина знаходиться в місці, де вона ніби «усувається» (місце самозабуття), перебуваючи на освяченому шляху, а Біблія розглядається як окуляри для християн, бо у ній зосереджені етичні та духовні абсолюти, що дозволяють краще бачити та адекватно інтерпретувати реальність, наприклад, зокрема, читання Святого Письма вчить людину слухати спокійний, тихий голос Бога [3], де їй пропонується всеосяжна «психотерапія». Звичайно, у Святому Письмі людині не обіцяється, що слідування Христа полегшує безпосереднє та негайне подолання життєвих труднощів, а навпаки, часом для порятунку людини Бог може навіть загострити проблеми і труднощі людини, в результаті чого стається плідне освячення, зростання віри, очищення сумління, приходить спокій, стається відновлення почуття приналежності до Вищого, з'являється надія та відновлюється любов. Хрест Ісуса Христа виступає засобом від болю спричиненого спрощеним сприйманням світу без діяння Бога, нехтуванні духовними здатностями вірити, любити, творити добро і боротися зі злом, надіятися та свідомому чи не свідомому творенні гріха (зло, нелюбов, несвобода). Це означає, що через откровення Христа психологічна наука знаходить свою зрілість, коли враховується, що людина створена як Образ Божий, створена для стосунків з Богом, а головна Божа мета щодо людини полягає в тому, щоб зробити її щасливою.

У результаті емпіричних досліджень та аналізу практики встановлено, що під час християнської терапії забезпечується духовне зростання людини, насамперед, це стосується її стосунків з Богом, що проявляється у:

1) виникненні глибшого розуміння духовного життя через відчуття всебільшої близькості з Богом. Глибока віра в Бога – підстава сподіваного,

небаченого та непередбачуваного, бо без оптимізму та надії ми нездорові [4]. Це відбувається, насамперед, у молитві, що постійно твориться та не зникає впродовж усього дня;

2) набутті здатності слухати Бога і слідувати за Його волею через оволодіння практикою упокорення перед Ним, коли Він входить в серце та життя людини;

3) визнання впливу Бога та Його присутності у всіх конкретних життєвих ситуаціях повсякденної діяльності, особливо, коли людина стикається з неприємними, складними обставинами чи внутрішніми конфліктами, зокрема, боротьбою з гординою, егоїзмом, з одного боку, та Божими імперативами, з другого. Це означає, що духовно здорова людина самоініціативно та безальтернативно дозволяє Святому Духові змінити себе заново, щоб сповнитися любов'ю, радістю, спокоєм, надією, красою та жити цілісно [5]. Виявляється, що коли людина віддає свою долю в Божі руки, то стає новою людиною (Новим Адамом), почуваються піднесеною і визволеною, бо «для людей це неможливо, але з Богом все можливо» (Матвія, 19:26) [6]. Це також означає, що людина володіє даною Богом здатністю радикально змінюватися у позитивному напрямі. Наші добрі бажання відкриваються Святим Духом, який скеровує нас, щоб більше оволодіти фундаментальними духовними чеснотами: любов'ю, здатністю до прощення, співчуття, радості, подяки, миру і надії. Людині слід просити Бога усунути її слабкі місця (гординя та егоїстичні тенденції), щоб виник мир у її внутрішньому світі, відновилися здорові стосунки з іншими людьми, насамперед з тими, кому вона завдала кривди;

4) переживанні та прийнятті Божої любові, поглибленні власної любові до Бога, коли людина постійно готує своє тіло, розум і душу для споглядальної молитви;

MODERNÍ ASPEKTY VĚDY

Svazek LVI mezinárodní kolektivní monografie

5) розвитку активної уваги до внутрішньої присутності (іманентності) трансцендентного Бога;

6) оволодінні здатністю мовчати (духовне стояння) перед Богом;

7) розвитку духовної самодисципліни в молитві, зміцненні особистої зосередженості під час молитви, що забезпечує духовний відпочинок та відновлення;

8) набутті здатності під час молитви та упродовж усього дня розпізнавати та ігнорувати раціональні відволікання у вигляді інтелектуальних автоматизмів, упереджень, неправдивих думок та закритої пізнавальної позиції, коли ігнорується не тільки Божа Правда, але й добрі (здорові) думки інших людей та ігноруються негативні, впливи недобрих людей чи навіть протидії руйнівними демонічними впливами, що відволікають від Божого спокою;

9) сприйнятті страждання як визначальної істини Христового шляху, переконаності в його необхідності, що найбільше тривожить сучасну людину. Між тим, страждання – один із повчальних методів Бога, що робить нас кращими, сильнішими (Рим. 5: 3–4) [7]. Виявляється, що іноді Богу доводиться перш, ніж підняти нас, дати нам упасти. Бог дозволяє те, що Він ненавидить, щоб звершити те, що Він любить [8]. Якраз часто страждання спонукає людину глибше пізнавати Бога та радикально змінити себе;

10) сповіді, яка стає дедалі глибшою, узгодженою та чіткішою, коли слабшають психологічні захисти. Наприклад, клієнта орієнтують спочатку «побачити колоду у власному оці, перш ніж вказувати на скалку в чужому оці» (Мт. 7: 1–5);

11) встановлення самообмежень (душевного та тілесного посту), що стосуються тілесних інстинктів, гріховних думок та пристрастей.

У чисто психологічному (душевному) плані переваги орієнтації на Бога проявляється у: 1) зниженні рівня тривожності, зникненні негативних емоцій та посиленні емоційного самоконтролю; 2) поглибленні самопізнання, стабілізації самооцінки та самоцінності; 3) зміцненні самоконтролю; 4) конструктивному міжособистісному функціонуванні; 5) виникненні міцної та стійкої впевненості у собі, впевненості в реалізації прийняття рішень у соціальних ситуаціях та досягненні особистих цілей; 6) оволодінні особистим досвідом (знаннями та навичками) вирішення проблем; 7) оволодінні навичками самореабілітації та здатність контролювати стрес, негативні емоційні стани, власні егоїстичні тенденції, поведінку взагалі; 8) поліпшенні розумової діяльності та зосередженості на вирішенні життєвих завдань [9].

Одночасно з поглибленням стосунків з Богом, стається визволення людини від постійної та тотальної дії демонічних сил. Демони – рейдери, загарбники території, яка їм не належить. Щоб оволодіти людиною ворог пропонує (нав'язує) неправду, фальшиві цінності та життєві цілі, спотворення уявлення про щастя та успіх [10]. Але вони не оволодівають віруючими, бо ними володіє Бог [11]. Встановлено, що показниками демонізації людини є: прокляття інших людей, закликання (коли людина сама проклинає інших), заняття окультизмом, наявністю травматичного досвіду (віктилізація), перебування у тривалому гріху та непослуші Божої волі.

Демонізація зумовлена не тільки дією різноманітних зовнішніх чинників, а насамперед, реакцією людини на них [12]. Часто помилково демонічну дію сприймають тільки за тілесну, але вона стосується, насамперед, внутрішнього світу людини, що призводить до нескінченної фрустрації та до неправильної терапевтичної стратегії консультанта.

Згідно Святого Письма християнам дано владу наступити на змії та скорпіонів і на всю погань і ніщо нам не нашкодить (Як. 16:17). Суть

MODERNÍ ASPEKTY VĚDY

Svazek LVI mezinárodní kolektivní monografie

визволення полягає у подоланні впливу демонічного духа, відновленні свободи, коли людина робить те, чого вчить Ісус та Його учні. Визволення полонених (виздоровлення свободи від фізіологічних, психологічних і недуховних хворіб) стається через молитву, прощення і здатності бути прощеним [13].

Визначальним завданням християнської терапії душі є розвиток здорової духовності особистості, що передбачає: 1) оволодіння людиною вірою в Бога; 2) відновлення справжньої власної ідентичності як образу Божого; 3) переконаність, що власними силами не можна контролювати світ та себе; 4) здоровому стилю життя, коли реально (об'єктивно) вирішуються проблеми та виконуються завдання, здійснюються адекватні життєві вибори, враховуються чужі та власні життєві уроки; 5) постання цілісного та адекватного розуміння себе, коли особистість чітко диференціює самолюбство та гординю від егоцентризму; 6) життя в гармонії з світом та усіма людьми; 6) здатності жити в оточенні та розвивати світ; 7) переконаність, що духовність не є панацеєю від вирішення проблем життя, а передбачає докладання великих та постійних особистих зусиль [14].

Згідно духовної парадигми, у людини є все, що їй потрібно для повноцінного життя, одночасно у неї часто немає всього, чого вона хоче [15]. Бог створив нас для процвітання, життя в добробуті, дає можливість ефективно функціонувати в особистому та соціальному планах, а не, щоб ми чахнули, просто існувати, задовольняти фізичні та фізіологічні потреби [16]. Дуже часто пересічна людина може бажати й недоброго для себе. Тільки Бог може спрямувати людину на вироблення Християнського життя. Якраз Він завжди забезпечує у житті людини рівновагу любові, краси, доброти та його цілісності.

Завдання людини полягає в тому, щоб стати на шлях, на якому можна зустрітися з Богом. Для цього їй необхідно спеціально, навмисно і постійно

втихомирювати свій індивідуальний дух (гординю, егоїзм), щоб почути голос Бога, бути готовою до Його втручання у вигляді несподіваних переживань і думок, уявлень та конкретних образів, віщих снів тощо, мати терпіння чекати, коли їй відкриється невідоме [17]. Це шлях від скептицизму до дива, від дива до глибокої віри, від віри до благодаті. Часто для цього необхідно народитися знову, щоб почати слухати голос Божий [18]. Виявляється, що у людини, яка живе у XXI ст. теж можуть ставатися чудеса [19]. Якщо ми хочемо побачити те, чого ніколи не бачили, ми повинні бути готові йти туди, де ще ніколи не були.

Для людини добрі спонукання, переживання та думки відкриваються Святим Духом та опановують нею, коли вона оволодіває духовними чеснотами, зокрема, любов'ю, прощенням, співчуттям, радістю, подякою, миром і надією. Тоді людина долає важкі деструктивні переживання чи застрягання на неадекватних намірах, не просто стверджуючи віру в Божу істину, а закликаючи і переживаючи Божу присутність у світі та власному житті [20]. Тільки Святий Дух звільняє людину від неправди, а стосунки з Богом посилюються, коли ми звільняємося від неї. Для цього людині слід перетворювати систему ставлень, ставити глибокі та прямі запитання про свої особисті стосунки з Богом, про сенс власного життя, здійснювати чесний перегляд власного життя, моральну інвентаризацію (моральну самооцінку) власної поведінки, переживань та життєвих орієнтацій [21].

Клієнта переконують, що у житті духовно розвиненої людини постає всебічний добробут, що ґрунтується на любові та здорових стосунках, радості та вдячності, миру та спокою, надії та стійкості. Добробут проявляється у тілі, мозку, розумі, емоціях і стосунках, в. ч. подружніх, у виконанні батьківських обов'язків, у навчанні в школі, на роботі та в громадах, у церкві, у фінансових питаннях та повсякденних справах.

MODERNÍ ASPEKTY VĚDY

Svazek LVI mezinárodní kolektivní monografie

Терапевт звертає увагу на те, що духовно здорова особистість не грішить, не творить зла. Гріховна поведінка – часто марно спроба керувати нашим емоційним болем [22]. Гріх – всеохоплюючий психопатологічний стан. Проблема полягає в тому, що у реальному житті часом важко відрізнити страждання і гріх, бо в житті є пом'якшувальні обставини [23].

Отже, стратегічна спрямованість християнської терапії душі полягає в орієнтації переживань, думок та поведінки людини на вертикальний вимір життєдіяльності (орієнтації на Бога, вічні цінності та всечасся). У практиці християнської терапії душі реалізація зазначеної спрямованості забезпечується через дотримання засадничих принципів [24] та етапів зцілення, зокрема: підготовка, перша зустріч, спокійне предстоання клієнта перед Богом, інтеграція, оцінювання, розвивальний діалог, який супроводжує консультант, та використовуючи директивні і недирективні впливи, спільну молитву [25]. У практиці християнської терапії першим кроком є забезпечення, переживання потребуючим (клієнтом) благодаті від Бога, Який дарує незаслужену доброту та ласки, мир в душі, забезпечує повну безпеку й адекватне самоприйняття. Це означає, що клієнту важливо визнати Бога автором змін у його внутрішньому світі.

До терапевтичного, в т.ч. групового процесу, молитовно запрошується Ісус Христос і Святий Дух, щоб клієнт зміг одержати благодать, що тече з Божого серця [26]. Терапевт налаштовує клієнта на зустріч з Христом, переконує запросити Його увійти у його болісні історії, що принесе для нього зцілення і справжню свободу. Якраз тоді Бог буде працювати попри нашу некомпетентність [27]. Бог ініціює, спочатку Він просить нас, а вже тоді хворий реагує [28].

У процесі християнської терапії душі стається привласнення нових істин, які пропонує терапевт, відбувається преображення, коли неправда

замінюється істиною. Для цього у внутрішньому світі (душі) клієнта мають пролунати потужні голоси, щоб змусити замовкнути спотворені, неправдиві думки і стишатися переживання та одночасно він оволодіє новим способом реагування на травму та біль, пропонується модель здорових стосунків з іншими людьми, повагу до Бога та духовну поведінку, способи запобігання розвитку нездорових наслідків [29].

Наступним кроком до одужання є відданість Богу, прояв смирення, мужності, віри та непохитності. Акцентується увага на особистих зусиллях клієнта у процесі виздоровлення, а не тільки покладатися лише на Бога. Зазначається, що як правило, вирішення проблеми передбачає докладання великих зусиль протягом значного періоду часу. Виявляється, що у процесі виздоровлення стратегічно спочатку треба програти, щоб перемогти, померти, щоб жити, здатися, щоб досягти успіху. Наприклад, треба лагідно переконувати адикта здатися, повірити, що безпосередньо емоційні реакції на залежність не припинять завдавати йому болю, а для цього необхідна лише капітуляція.

Завершальним етапом виздоровлення є здійснення служіння іншим потребуючим, які мають такі ж проблеми. Таке служіння потужно закріплює результати терапії та посилює мотивацію повторно не впасти в залежність у майбутньому та одночасно приносить користь у виздоровленні інших хворих від залежностей. Зазначена стратегія підтвердила свою ефективність у випадку, коли особистість, яка звільнилася, наприклад, від наркозалежності чи алкоголізму, допомагає хворим, які лише стали на шлях виздоровлення.

Постійне творення добра іншим людям та постійна їм вдячність за створення добра на психологічному рівні наповнює повсякденне життя щасливим настроєм, здоровим оптимізмом, сприяє кращому сну, знижує рівень хронічного стресу, розширює можливість уникати гіркоти невдач, труднощів,

MODERNÍ ASPEKTY VĚDY

Svazek LVI mezinárodní kolektivní monografie

позбуватися заздрості, стресу та депресії при зіткненні з викликами життя, посилює фізичний потенціал та зменшує фізичні симптоми захворювань. Виховання вдячного серця (подяка за добро) – шлях до здорового тіла, світлого розуму та щасливих стосунків. Духовна людина не критикує інших, бо «коли ми судимо інших людей, у вас нема часу їх любити» (Мати Тереза), «Гнівайтесь, але не грішіть» – закликає ап. Павло. Одночасно людині слід постійно проявляти волю, щоб втриматися на доброму життєвому шляху. Зміна життя – дія визволення через дію Святого Духа [30]. Слово Боже – мірило перевірки того, що відбувається у нашому житті. Добре стратегічне планування життя – це своєрідні ліки від психічного та тілесного захворювання.

Висновки. Отже, стратегічна спрямованість християнської терапії полягає в актуалізації терапевтом дії Святого Духа у ситуації надання допомоги потребуючим (клієнту, пацієнту). Одночасно терапевт допомагає клієнту встановити одухотворені та адекватні стосунки з Богом. Завдяки такій орієнтації в клієнта стаються радикальні та незворотні позитивні зміни в його стосунках з Богом, світом, з людьми та самим собою, оздоровлюють його переживання, наміри, конкретні думки, він оволодіває духовними здатностями вірити, любити, творити добро і боротися зі злом, надіятися, терпіти та очікувати, каятися та бути смиренним. Клієнт також оволодіває здоровим стилем життя.

У процесі християнської терапії клієнт виявляє правду про себе, усвідомлює свою життєву ситуацію та сенс життя, відкриває нові істини, визнає свої проєкції та упередження, помилки, вибудовує самодовіру та звільняється від сорому, перестає переживати смуток від минулих втрат, виявляє свої таланти та нові способи взаємодії зі світом і людьми.

Список використаних джерел:

1. Савчин М.В. Християнська терапія душі людини: методологічні засади /Moderní aspekty vědy: LIV. Díl mezinárodní kolektivní monografie / Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o. Česká republika: Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o., 2025. str. 278. S. 112-127.

2. Савчин М. В. Християнська терапія душі: трансцендентний вимір реалізації /Moderní aspekty vědy: LV. Díl mezinárodní kolektivní monografie / Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o. Česká republika: Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o., 2025. str. 633. str. 339 – 349.

3. Олшледжер Джордж Молитовне читання Святого Письма в межах пізнавальної/поведінкової/системної терапії /Епплбі Девід, Олшледжер Джордж. Зустрічі, що змінюють життя / переклад з англ. О. Разіньков. – К.: Паливода А.В., 2018. – 352 с. С. 201-214.

4. Дорсі Майк Вільямз Людська природа з огляду на реабілітацію після залежності в груповій терапії / Епплбі Девід, Олшледжер Джордж. Зустрічі, що змінюють життя / переклад з англ. О. Разіньков. – К.: Паливода А.В., 2018. – 352 с. С. 256-268.

5. Гарт Вебер Кетрін Поеднання віри та науки про добробут людини / Епплбі Девід, Олшледжер Джордж. Зустрічі, що змінюють життя / переклад з англ. О. Разіньков. – К.: Паливода А.В., 2018. – 352 с. С. 289-300.

6. Гаррен Гамільтон Джулі, Генрі Джей Філіп Сила Христа у трансформації, наприклад, небажаної гомосексуальної поведінки і потягу / Епплбі Девід, Олшледжер Джордж. Зустрічі, що змінюють життя / переклад з англ. О. Разіньков. – К.: Паливода А.В., 2018. – 352 с. С. 269-289.

7. Олшледжер Джордж Христос у Християнському консультуванні / Епплбі Девід, Олшледжер Джордж. Зустрічі, що змінюють життя / переклад з англ. О. Разіньков. – К.: Паливода А.В., 2018. 352 с. С. 329-345.

MODERNÍ ASPEKTY VĚDY
Svazek LVI mezinárodní kolektivní monografie

8. Епплбі Девід В., Олшледжер Джордж Заклик до оновлення життя / Епплбі Девід, Олшледжер Джордж. Зустрічі, що змінюють життя / переклад з англ. О. Разіньков. – К.: Паливода А.В., 2018. 352 с. С. 21-37.

9. Епплбі Девід В., Олшледжер Джордж Заклик до оновлення життя / Епплбі Девід, Олшледжер Джордж. Зустрічі, що змінюють життя / переклад з англ. О. Разіньков. – К.: Паливода А.В., 2018. 352 с. С. 21-37.

10. Епплбі Девід В. Визволення як частина терапевтичного процесу / Епплбі Девід, Олшледжер Джордж. Зустрічі, що змінюють життя / переклад з англ. О. Разіньков. – К.: Паливода А.В., 2018. 352 с. С. 64-79.

11. Епплбі Девід В. Визволення як частина терапевтичного процесу / Епплбі Девід, Олшледжер Джордж. Зустрічі, що змінюють життя / переклад з англ. О. Разіньков. – К.: Паливода А.В., 2018. 352 с. С. 64-79.

12. Епплбі Девід В. Визволення як частина терапевтичного процесу / Епплбі Девід, Олшледжер Джордж. Зустрічі, що змінюють життя / переклад з англ. О. Разіньков. – К.: Паливода А.В., 2018. 352 с. С. 64-79.

13. Епплбі Девід В. Визволення як частина терапевтичного процесу / Епплбі Девід, Олшледжер Джордж. Зустрічі, що змінюють життя / переклад з англ. О. Разіньков. – К.: Паливода А.В., 2018. 352 с. С. 64-79.

14. Зейдерс Чарльз Л., Шенінгер Дуглас, Ріффель Герман, Качезе Робін, Вегрин Джулі Вступ: на шляху до християнського холізму / Епплбі Девід, Олшледжер Джордж. Зустрічі, що змінюють життя / переклад з англ. О. Разіньков. – К.: Паливода А.В., 2018. 352 с. С. 108-121.

15. Верник Леслі Християнська когнітивна поведінкова терапія депресивних і тривожних станів / Епплбі Девід, Олшледжер Джордж. Зустрічі, що змінюють життя / переклад з англ. О. Разіньков. – К.: Паливода А.В., 2018. 352 с. С. 229-245.

16. Гарт Вебер Кетрін Поєднання віри та науки про добробут людини / Епплбі Девід, Олшледжер Джордж. Зустрічі, що змінюють життя / переклад з англ. О. Разіньков. – К.: Паливода А.В., 2018. 352 с. С. 289-300.

17. Епплбі Девід В. Зустрічі, що змінюють життя. Коли Бог увіходить / Епплбі Девід, Олшледжер Джордж. Зустрічі, що змінюють життя / переклад з англ. О. Разіньков. – К.: Паливода А.В., 2018. 352 с. С. 301-312.

18. Епплбі Девід В. Зустрічі, що змінюють життя. Коли Бог увіходить / Епплбі Девід, Олшледжер Джордж. Зустрічі, що змінюють життя / переклад з англ. О. Разіньков. – К.: Паливода А.В., 2018. 352 с. С. 301-312.

19. Олшледжер Джордж Дорогою універсальної емпіричної моделі допомоги / Епплбі Девід, Олшледжер Джордж. Зустрічі, що змінюють життя / переклад з англ. О. Разіньков. – К.: Паливода А.В., 2018. 352 с. С. 313-328.

20. Шань-Янь Тан Християнський підхід до переображення людей шляхом Христа / Епплбі Девід, Олшледжер Джордж. Зустрічі, що змінюють життя / переклад з англ. О. Разіньков. – К.: Паливода А.В., 2018. 352 с. С. 94-102.

21. Дорсі Майк Вільямз Людська природа з огляду на реабілітацію після залежності в груповій терапії / Епплбі Девід, Олшледжер Джордж. Зустрічі, що змінюють життя / переклад з англ. О. Разіньков. – К.: Паливода А.В., 2018. 352 с. С. 256-268.

22. Сміт ЕД. Теофістичне молитовне служіння / Епплбі Девід, Олшледжер Джордж. Зустрічі, що змінюють життя / переклад з англ. О. Разіньков. – К.: Паливода А.В., 2018. 352 с. С. 51-64.

23. Велч Едвард Т. Інтервенсії, що трнсформують особистість в процесі біблійного консультування / Епплбі Девід, Олшледжер Джордж. Зустрічі, що змінюють життя / переклад з англ. О. Разіньков. – К.: Паливода А.В., 2018. 352 с. С. 79-93.

24. Велч Едвард Т. Інтервенсії, що трнсформують особистість в процесі біблійного консультування / Епплбі Девід, Олшледжер Джордж. Зустрічі, що змінюють життя / переклад з англ. О. Разіньков. – К.: Паливода А.В., 2018. 352 с. С. 79-93.

MODERNÍ ASPEKTY VĚDY
Svazek LVI mezinárodní kolektivní monografie

25. Вернер Мей Концепція християнського консультивання в IGNIS Німецької асоціації християнської психології / Епплбі Девід, Олшледжер Джордж. Зустрічі, що змінюють життя / переклад з англ. О. Разіньков. – К.: Паливода А.В., 2018. 352 с. С. 135-147.

26. Вордл Террі Сприяння особистісному збудуванню у формаційному консультиванні через зустрічі з Богом / Епплбі Девід, Олшледжер Джордж. Зустрічі, що змінюють життя / переклад з англ. О. Разіньков. – К.: Паливода А.В., 2018. 352 с. С. 162-201.

27. Дорсі Майк Вільямз Людська природа з огляду на реабілітацію після залежності в груповій терапії / Епплбі Девід, Олшледжер Джордж. Зустрічі, що змінюють життя / переклад з англ. О. Разіньков. – К.: Паливода А.В., 2018. 352 с. С. 256-268.

28. Норккросс МакДональд Арліс, Джонстон Пола Христоцентрична візуалізація та ДПРО у зціленні травм / Епплбі Девід, Олшледжер Джордж. Зустрічі, що змінюють життя / переклад з англ. О. Разіньков. – К.: Паливода А.В., 2018. 352 с. С.215-229.

29. Олшледжер Джордж Дорогою універсальної емпіричної моделі допомоги / Епплбі Девід, Олшледжер Джордж. Зустрічі, що змінюють життя / переклад з англ. О. Разіньков. – К.: Паливода А.В., 2018. – 352 с. С. 313-328.

30. Епплбі Девід В. Визволення як частина терапевтичного процесу / Епплбі Девід, Олшледжер Джордж. Зустрічі, що змінюють життя / переклад з англ. О. Разіньков. – К.: Паливода А.В., 2018. – 352 с. С. 64-79.